

[Indenrigsministeren.]

særlig vægt på, at man får tilskud specielt efter sygehuslovens § 16, stk. 2, men det, der er afgørende for mig, er, at pengene til det arbejde, der foregår, er til stede. Københavns kommune har en række af alkoholinstitutioner, de gerne vil have op at stå, og det er begrænset, hvad vi har af midler i indenrigsministeriet. Kan vi i fællesskab sikre driften, må det være det afgørende. Jeg vil bekræfte, at både sundhedsstyrelsen og stadslægen har sagt god for behandlingen, men endnu en gang sagt: det kan i og for sig være tindrende ligegyldigt, bare vi skaffer pengene og virksomheden fortsætter.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om realkreditinstitutter.

(Lovforslaget (nr. 173) findes i tillæg A, sp. 2897), fremsættelsen i tidenden sp. 3333).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Svend Jakobsen: Det lovforslag om ændring af lov om realkreditinstitutter, vi i dag har til første behandling, skal ses i sammenhæng med de ændringer i lov om boligbyggeri, der blev vedtaget her i tinget den 24. marts d. å. Lovforslagets sigte er at gøre det muligt at nedbringe beboerindskuddene i det almennyttige boligbyggeri fra 6 pct. til 3 pct.

Under behandlingen af lovforslaget om ændring af lov om boligbyggeri bemærkede jeg med tilfredshed, at der fra alle partiers side blev udtrykt ønske om, at beboerindskuddene i nybyggeriet kunne nedsættes. Man kunne have valgt andre fremgangsmåder til nedbringelse af beboerindskuddene end den, der blev foreslået og vedtaget, men jeg mener, at der var to krav, der måtte kræves opfyldt: for det første at fremgangsmåden, man valgte, skulle være

hurtigt virkende, og for det andet at den skulle være administrativt enkel. Begge disse krav er opfyldt med det af boligministeren fremsatte lovforslag. Dels af denne grund og dels af den grund, jeg nævnte før, nemlig at der fra alle partiers side er udtrykt principiel tilslutning til ønsket om at nedbringe beboerindskuddene, er det mit håb, at vi kan gennemføre de her foreslåede ændringer i enighed og dermed opretholde den samlede tilslutning til lov om realkreditinstitutter, som kom til udtryk ved realkreditforliget i 1970.

Jeg skal kun gøre den enkelte bemærkning til lovens § 29, at det er med tilfredshed, at vi fra socialdemokratiets side tilslutter os, at det nu bliver slået fast, at også de institutter, der som følge af realkreditreformen ikke mere er obligationsudstedende, fortsat er under boligministerens tilsyn og forbliver det, så længe der er cirkulerende obligationer.

Jeg kan tilsige ministeren mit partis støtte til dette lovforslags hurtige gennemførelse.

Clara Munck: Den socialdemokratiske ordfører var i besiddelse af samme frejdighed som ministeren, idet han dels understreger, at vi har en realkreditlovgivning, vi har været enige om, dels understreger baggrunden for, at den har den udformning, den har, og så slutter ordføreren lige så optimistisk som sagt som ministeren med, at uanset at man helt vælter om på begreberne, går man næsten ud fra på forhånd, at vi vil være enige i, at vi skal opretholde vor fælles optræden i realkreditlovgivningen.

Jeg er ikke sikker på, at ministeren har valgt den rigtige måde at løse den problematik, han her har redegjort for, på. Vi har fra de tidligere regeringspartiers side — og det gælder ikke mindst mit partis boligordfører, den tidligere boligminister — flere gange advaret den nuværende boligminister mod de visioner, han har på bolig- og byggepolitikens område. Vi har også peget på, at når han gjorde sig så meget umage med

[Clara Munck.]

at ændre den lovgivning, vi i en tidligere regerings tid har gennemført, ville der deraf opstå visse vanskeligheder.

Vi skal ikke længere tilbage end til marts måned, da man her i tinget drøftede spørgsmålet om at ophæve bestemmelsen om 25 pct. lejeforhøjelse ved genudlejning af den bestående boligmasse også inden for almen-nyttigt byggeri, da pegede vi på, at en af de væsentligste grunde til, at vi havde gennemført denne forhøjelse, var, at vi ønskede landsbygefonden styrket, sådan at vi herigennem fik menneskepenge ind i boligbyggeriet. Det, der er den store vanskelighed for de lejere, der i dag flytter ind i det meget dyre almennyttige boligbyggeri, er, at vi ved den stramning, der skete ved forliget om realkreditinstitutionerne, måtte sætte beboerindskuddet til 6 pct., og det er klart, at jo dyrere byggeriet bliver, jo mere belastende er et sådant indskud, og vi har også i boligudvalget måttet konstatere, at en større og større del af indflytterne har meget vanskeligt ved at skaffe indskuddet.

Nu kommer ministeren så og siger: det klarer vi da let, for den enighed, vi har opnået, kan vi da forhåbentlig beholde ved simpelt hen nu at halvere procenten på 6. Det, ministeren samtidig gør med dette lovforslag, er at udsende langt flere obligationer på obligationsmarkedet, for det manglende beboerindskud må jo betyde, at man går lånevejen — det siges også her — og det vil igen sige, at det, der var sigtet med vor tidligere lovgivning: at begrænse obligationsudbuddet, slår ministeren simpelt hen en streg over. Vi har et svingende obligationsmarked. Den glæde, man har den ene dag, er væk den næste, så ministeren kan ikke trøste sig med, at det går nok.

Det andet uheldige ved dette lovforslag er, at det forhøjer huslejeniveauet, hvor vi netop ved vore forslag, ved at skaffe penge ind i byggeriet, ønskede at opnå en nedsettelse af finansieringsudgifterne på en sådan måde, at det nedfældede sig i huslejen. Men det er klart, at når vi når op på den lånegrænse, ministeren her foreslår, bliver der endnu flere midler, der skal forrentes, endnu flere midler, der skal afdrages, og det vil igen sige, at lejeniveauet i det almennyttige nybyggeri igen får en tand op. Vi er helt klar over, at det er næsten

umuligt i hvert fald for nogle af de lejere, vi gerne vil have til at flytte ind i almen-nyttigt byggeri, at præstere indskuddene. Vi er også klar over, at vi på dette område har en hel del lovgivning, der skulle kunne hjælpe lejerne med denne forpligtelse, men jeg tror, at vi i boligudvalget må se nærmere på, hvilke konsekvenser vi kan aflede af den realitet, at nogle lejere præsterer deres indskud, andre lejere tager ret let på de forpligtelser, de har indgået, og vi har direkte fået bekræftet i boligudvalget, at de lejere, der klarer deres egne problemer, bagefter må være med til solidarisk at hæfte for dem, der har svigtet. Derfor erkender vi, at der er et problem med beboerindskuddene, men jeg kan ikke udtrykke nogen særlig sympati for, at ministeren fortsætter sine såkaldt kortsigtede løsninger med at forøge obligationsudbuddet, forhøje huslejen og så tro, at han her har fundet de vises sten. Vi vil gerne have disse sager drøftet grundigt i boligudvalget.

Den tidligere ordfører sagde, at nu håbede han, at vi fik dette lovforslag igennem, sådan at vi fik den hurtige løsning. Dette lovforslag løser jo slet ikke problemerne for dem, der virkelig står med dem i dag. Det kommer først til at gælde for byggeri, der iværksættes efter 1. juli 1972 og måske er færdigt om 1, 2 eller 3 år. Tilbage har vi de lejere, der i dag skal flytte ind.

Det sidste punkt, ministeren har med, er boligministeriets kontrol med de pengeinstitutter, der er under afvikling. Det kan vi selvfølgelig erklære os enige i, men som sagt vi regner med et grundigt udvalgsarbejde om dette lovforslag.

Guldborg: Man kan naturligvis se dette lovforslag i relation til obligationsmarkedet, sådan som det netop er gjort her fra talerstolen, og det er selvfølgelig også én side af det, men når vi i venstre ikke mener at kunne tage særlig venligt imod dette lovforslag, er det nu ikke alene først og fremmest af den grund, men fordi dette er et udtryk for, at boligministeren går videre ad den vej, som han betrødte ved det forlig, socialdemokratiet og SF har indgået om boligpolitikken, og hvoraf dette lovforslag bare er en del. Det, der er det afgørende ud fra dette synspunkt, er, at tankegangen her hviler på det princip, at man nu ned-

[Guldberg.]

sætter kravet til egenkapital i boligselskaberne. Vi er fra venstres side imod de høje indskud, og det er klart, at med de omkostninger, der er, er disse indskud en uting. Den principielt rigtige løsning var efter vor mening, at man også i de sociale boligselskaber anvendte de almindelige regler om depositum og forudbetaling af husleje. Hvorfor skal der her være et særligt depositum i form af et meget højt indskud, som for de fleste ubemidlede lejere, som man netop her bygger for, er en helt uoverstige- lig hindring? Jeg mener, at man er oppe på beløb af 15.000 kr. eller mere, og det er ganske umuligt at præstere, det kan vi da hurtigt blive enige om.

Men årsagen til dette er jo, at de boligselskaber, der optræder som byggeselskaber, ikke nu efter alle disse mange års store virksomhed har opbygget den mindste egenkapital, men alligevel stadig væk lever — og det ser ud til, at boligministeren er enig med dem — i den overbevisning, at man løser disse spørgsmål uden at have en sådan egenkapital. Det kan man ikke, og det er det, der er årsagen til, at det går galt. Vi har også aktuelle eksempler på det samme på entreprenørsiden, hvor årsagen også ganske enkelt er, at man ikke vil erkende, at der i enhver virksomhed — her er der tale om byggevirksomhed, men det gælder enhver form for produktion — i prisen må ligge et finansieringsbidrag. Det er denne måske meget velmente, men helt misforståede filosofi om den omkostningsbestemte leje, som man tror er den billigste leje, men som i virkeligheden er blevet den dyreste, der har forhindret, at en egenkapital er bygget op, og det var denne egenkapital, der skulle have båret de sidste 6 pct. af anlægsudgifterne. En belåningsprocent på 94 er ikke ringe, men når de sidste 6 pct. ikke er til stede, har man måttet hente dem hos lejerne, og det har ført til de helt urimeligt høje indskud. Nu mener man så, at man kan klare sig udenom, men man rører ikke ved det fundamentale problem, som er, at de, der vil bygge, også for sociale selskaber til udlejning efter de regler, der er gældende her, og med de særlige fordele, der kan gives fra statens side, ikke er i stand til at finansiere selv en beskedent del af byggeriet selv.

Dette var en forudsætning for de boligpolitiske aftaler i 1966. Det var også en forudsætning for den midlertidige rentesikringsordning, at man brugte denne periode på 8 år til at få bragt finansieringsforholdene også inden for det sociale byggeri i orden. Denne forudsætning har ikke holdt, og det er den forudsætning, der samtidig er den væsentligste årsag til de høje begyndelseslejer, så ironisk er det jo. Når man sammenligner det private byggeri og det sociale byggeri, kan man lave mange forskellige sammenligninger. En af de væsentlige forskelle, man konstaterer, når man undersøger, hvorfor de private overhovedet kan leje ud, er i realiteten, at de har en egenkapital, som gør, at de ikke skal bære hele beløbet ud med det samme. Ved at fremsætte dette lovforslag går man videre og cementerer det, som efter venstres opfattelse er en af de væsentligste grunde til, at man ikke kan få hold på tingene.

Selskaberne hævder selv, at de ingen midler har til nedsættelse af huslejen, derfor fik de en anden lovgivning. De har heller ingen midler til nedsættelse af indskuddene, derfor skal vi have denne lovgivning. Jeg synes nok, man efterhånden må begynde at spørge sig selv, om denne påstand også er rigtig. Jeg har i hvert tilfælde siden sidste debat her i folketinget set i pressen, at der er en halv snes jyske boligbyggeselskaber, som har stiftet et aktieselskab — jeg kender ikke den nærmere baggrund for kapitalfremskaffelsen — med en aktiekapital på 2 mill. kr., som skal varetage andre formål end at bygge almennyttige boliger. Vil det sige, at der trækkes kapital ud af de selskaber, som hævder, at de ingenting har, og som ikke engang har penge til at være med til at sætte indskuddet ned? Eller hvad er det, der foregår på et sådant område? Spørgsmålet i det hele taget om åbne regnskaber vil vi gerne have drøftet nærmere i udvalget. Vi vil gerne have åbne regnskaber for de sociale byggeselskaber, og vi går ud fra, at boligministeren vil medvirke til, at vi kan komme helt til bunds i disse forhold, for når man ser på, hvilken kolossal omsætning der her er tale om, og hvor store offentlige midler der er stillet til rådighed, har folketinget et væsentligt ansvar for, at det går til, som det bør.

I det forlig, som S og SF nu har indgået, og

[Guldberg.]

som altså er grundlaget for boligpolitikken her i landet, indtil man finder noget andet, er den kontrol, man dog til en vis grad havde med, hvordan disse offentlige midler blev anvendt, ved at der lå et konkurrenceforhold over for andre former for byggeri, praktisk talt fjernet, og derfor må det nødvendigvis være folketinget — og så må det være i folketingets boligudvalg, det skal foregå efter vores opfattelse — som nu må følge meget nøje, hvad der egentlig bliver af disse midler, og hvordan der bliver disponeret over dem. Jeg har i udvalget som en af rystelserne fået boligministerens notat om, hvordan licitationssystemet virker. Hvis vi er på vej over i, at en omsætning på 58 pct. af det større sociale byggeri, svarende til 6.000 lejligheder, der, hvis jeg kan regne i hovedet, er noget i retning af en anlægsudgift på 900 mill. kr. — når den bliver prioriteret omtrent det dobbelte, altså mellem 1½ og 2 milliarder kr. — i virkeligheden med et betydeligt offentligt tilskud i praksis kan foregå — jeg siger ikke, at det gør det — på den måde, at det tildeles i forvejen til selskaber, som har en særstilling, og af dem gives videre til foretagender underhånden og uden licitation, så kan man godt spørge, om det er betryggende. Og når man regner i procenter, som vi gør, når vi snakker indskud, og tænker på beløbenes størrelse her, så synes jeg nok, at det bliver nødvendigt, at folketinget gennem boligudvalget i forbindelse med behandlingen af denne sag får lejlighed til at komme til bunds i, hvordan de penge bliver anvendt, som man åbenbart hævder er brugt, eller som man hævder ikke er til stede, og som selskaberne hævder er årsagen til, at de ikke kan gøre det, som var rimeligt og fornuftigt, og som enhver anden udlejer burde gøre, at lade være at kræve indskuddet, men kræve et depositum for forudbetaling efter de gældende regler og så over sin meget store virksomhed og omsætning opbygge den egenkapital, der gør, at man kan finansiere, at man kan vælge, at man kan styrke i kontraktforhandlinger, når man skal bygge, og ikke kommer til at bygge dyrere end nødvendigt.

Alle disse forudsætninger vil vi gerne have lejlighed til at studere nærmere, og jeg går ud fra, at boligministeren af de synspunkter,

som jeg her har fremført, også vil forstå, at han ikke skal regne med, at vi fra venstreside; så længe vi ikke virkelig har klaret disse ting, vil gå ind for lovforslaget, som efter vores opfattelse kun går uden om det egentlige problem, nemlig at finde en fornuftig og for lejerne rimelig finansiering også af det sociale boligbyggeri.

Gunnar Jensen: I sin skriftlige fremsættelsestale udtrykker boligminister Helge Nielsen håb om, at han på baggrund af den brede politiske tilslutning, der blev opnået til gennemførelse af denne lov for ca. halvandet år siden, også denne gang vil finde en lige så bred tilslutning til lovændringerne.

Det er rigtigt, som det også har været fremhævet før, at der ved lovens gennemførelse var bred tilslutning, og den socialdemokratiske ordfører, hr. Kampmann, udtalte den 27. maj 1970 ifølge Folketingstidende 1969-70, sp. 6616:

„Socialdemokraterne er gået med til dette forlig, fordi vi gennem ændringsforslag til realkreditlovforslaget har set en lang række af vore hovedsynspunkter imødekommet“.

Den daværende boligminister var altså forhandlingsvenlig. Hvis den nuværende er lige så forhandlingsvenlig som den forrige, kunne vi sikkert nå et resultat, men det kommer nok til at ligge lidt tungt, da et flertal allerede den 24. marts i år har ændret loven om boligbyggeri og dermed blokeret enhver mulighed for, at andre kan få indflydelse på dette lovforslag.

I bemærkningerne til lovforslaget nævnes som det første, at hensigten med loven var at mindske stigningen i udbuddet af realkreditobligationer og derigennem bidrage til en bedring af balancen på obligationsmarkedet. Hvis det stadig væk er dette mål, ministeren har for øje, så tror jeg, der vil være bred tilslutning hertil i folketinget.

Men går man videre i lovforslaget, ser man, at det netop ikke er formålet med det foreliggende lovforslag, tværtimod. Ministeren foreslår for det første, at lånegrænsen for almennyttigt boligbyggeri forhøjes fra 90 til 95 pct., endda med mulighed for dispensation helt op til 97 pct., og for det andet at beboerindskuddet nedsættes fra 6 pct. til 3 pct. Derved bliver lån fra det

[Gunnar Jensen.]

almennyttige byggeris landsbyggefond højst 2 pct., snarere med tendens ned mod nul procent.

Principielt er vi betænkelige ved at udvide lånegrænsen. Jeg er ikke klar over — det fremgår ikke af det fremlagte materiale, så jeg vil gerne bede boligministeren svare mig derpå — om det har været nødvendigt i større udstrækning at dispensere fra 90 pct.s lånegrænsen.

Spørgsmålet om at reducere beboerindskuddet fra 6 til 3 pct. synes vi kræver en grundig behandling, før der tages endelig stilling hertil. Da denne lov blev gennemført, konstaterede den socialdemokratiske ordfører, hr. Kampmann, igen ved anden behandling den 27. maj 1970, at princippet om 6 pct. beboerindskud blev fastholdt. Og ved tredje behandling den 4. juni 1970 anmodede hr. Kampmann, Folketingstidende 1969-70, sp. 7241, om at få tillkendegivet fra boligminister Hastrup, at man vil fastholde et beboerindskud på 6 pct. Det bekræfter hr. Hastrup — se sp. 7243 — at man vil.

Alle var altså enige om lovens gennemførelse; der var et resultat af forhandlinger partierne imellem. Nu foreslår ministeren altså 1½ år efter, at beboerindskuddet nedsættes fra 6 pct. til 3 pct., og udtrykker endda håb om, at den samme enighed stadig væk vil være til stede.

Hertil kan siges, at vel er priserne inden for byggeriet steget stærkere end lønningerne, men de er dog ikke på 1½ år steget til det dobbelte. Det havde måske været rimeligt, om man fordomsfrit havde diskuteret en mindre ændring af denne procent, men så burde det være sket i forbindelse med spørgsmålet om landsbyggefondens lån til finansieringen. Her har regeringen imidlertid ikke vist imødekommenhed, tværtimod. De kilder, som landsbyggefonden havde, har regeringen ladet tørre ud.

I den nuværende situation burde man netop lade den eksisterende boligmasse bidrage til finansiering og dæmpning af lejen i nybyggeriet, og det kunne ske gennem en styrkelse af landsbyggefonden, altså det modsatte af det, som regeringen gør.

Dette lovforslag, som ligger på bordet i dag, er en konsekvens af, at genudlejningsforhøjelserne i almenyttigt boligbyggeri er

ophævet, og at landsbyggefonden derfor ikke kan bidrage til at forøge selve finansieringsgraden inden for den almenyttige sektor af boligbyggeriet, således som det altid har været forudsat.

Vi betragter lovforslaget ligesom de før påske gennemførte tilsvarende bestemmelser i lov om boligbyggeri som et ensidigt brud på realkreditforliget, der, som jeg tidligere har nævnt, blev indgået efter gensidige indrømmelser fra de i forliget deltagende partier, og det var alle de 5 partier, som i dag er repræsenteret i folketinget.

Da boligministeren ved de allerede truffene beslutninger ikke har megen mulighed for at vise imødekommenhed, vil det blive vanskeligt at få vor medvirken ved gennemførelsen af dette lovforslag.

Henning Philipsen: Indledningsvis vil jeg på mit partis vegne sige, at vi meget gerne vil medvirke til dette lovforslag, så meget mere som det jo er en nødvendig konsekvens af den lovgivning, vi tidligere har vedtaget på boligområdet. Der ville ikke være så forfærdelig megen fornuft i at vedtage de tidligere love, hvis vi ikke også ville tage ansvar for det, der sker her.

Mer skal jeg sådan set ikke sige om selve lovforslaget, men tillad mig et par bemærkninger til, hvad tidligere ordførere har sagt.

Her vil jeg allerførst gerne sige i anledning af fru Clara Muncks bemærkninger om, at dengang den tidligere regering i sin tid indførte genudlejningsforhøjelserne, skulle et argument herfor være, at man hermed ønskede at styrke landsbyggefonden. Lad det være sagt, så det ikke kan misforstås: der er vel ingen, der havde noget at indvende imod, at man styrkede landsbyggefonden på en eller anden måde, men det daværende regeringsflertal behøvede da ikke nødvendigvis at vælge den mest tåbelige facon at gøre det på. Men det var netop det, man gjorde. Det ramte ganske tilfældigt og sporadisk, alt afhængigt af om mennesker flyttede og søgte sig en anden bolig.

Der var derfor al mulig god grund til at få disse genudlejningsforhøjelser fejlet af bordet. Men jeg vil meget gerne give tilsagn om at være med til at se på en styrkelse af landsbyggefonden, for det er jo ikke rigtigt, som den radikale ordfører gjorde opmærksom på — og det må efter min opfat-

[Henning Philipsen.]

telse bunde i den radikale ordførers ukendskab til landsbyggefonden i det hele taget — det er simpelt hen ikke rigtigt, at landsbyggefonden er ved at tørre ind for midler. Så ved den radikale ordfører simpelt hen ikke, hvor landsbyggefonden får sine midler fra. Det burde han have haft i erindring.

Hr. Guldberg rejser spørgsmålet om, hvorfor der overhovedet skal være indskud. Må jeg gøre opmærksom på, at den omstændighed, at man nu sætter indskuddet ned i det nyeste almennyttige byggeri, ganske enkelt betyder, at man nu sætter lighedstegn mellem det depositum, man har ret til at opkræve i det private udlejningsbyggeri, nemlig 6 måneders husleje, og det beløb, det almennyttige byggeri kan få lov til at opkræve i indskud. Jeg synes lige, jeg vil gøre opmærksom på i den forbindelse — det må andre ordførere også huske på — at det, der i dag er 6 pct. af nettoanlægsudgiften, på et tidligere tidspunkt var 6 pct. af bruttoanlægsudgiften, altså også de enormt store kurstab, man opererede med. Der er efter min opfattelse en ganske naturlig mening i at sætte disse indskud ned, og der er en særdeles god grund til det, al den stund de formidabelt høje indskud i det allernyeste byggeri har været en afgørende medvirkende årsag til udlejningsbesværlighederne. Jeg kan da levende forestille mig, at selv om man får boligsikring, og selv om der er rentesikring på, vil der alligevel være så høje huslejer, at det vil være vanskeligt for nogle familier at betale den. Når hertil lægges, at de oven i købet skal betale af på et lån på mellem 10.000 og 15.000 kr., er der al mulig god grund til at gennemføre dette lovforslag.

Hr. Guldberg var inde på spørgsmålet om det almennyttige byggeris egenfinansiering. Jeg må her gøre opmærksom på, hvad jeg sagde, da vi på et tidligere tidspunkt diskuterede byggeri. Hr. Guldberg og andre glemmer én ting — jeg ved ikke, om man gør det bevidst, men man glemmer det i hvert fald. Man glemmer ganske enkelt, at i løbet af ganske få år er lånene udløbet for de ældste bygninger i det almennyttige byggeri. Af den grund bliver de nuværende huslejer ikke lavere. Pengene indgår bortset fra de rene driftsudgifter, i foretagendernes dispositionsfond, og her vil man opleve en

accelererende virkning, efterhånden som lånene betales ud i det byggeri, der har været i årene fra midten af 1930'erne og frem til nu. Der vil altså blive en accelererende egenfinansiering af det almennyttige byggeri, som hverken hr. Guldberg eller andre må se væk fra. Det, der var hensigten med det fra begyndelsen af, var, at når først den belåning, man havde haft, var udbetalt, skulle man stadig væk betale disse penge og på den måde, kald det bare blive tvunget til en solidaritet, som man, det erkender jeg, ikke har i dag. At virkningen vil accelerere, som jeg har sagt, er da ganske klart.

Endelig er der spørgsmålet om åbne regnskaber. Jeg forstår ikke, hvorfor hr. Guldberg efterlyser åbne regnskaber i det almennyttige byggeri. Regnskaberne i det almennyttige byggeri ligger til offentligt gennemsyn på kommunekontorerne, i kommunalbestyrelserne og bliver indsendt til boligministeriet til kontrol. Jeg ved ikke, hvor meget mere kontrol man vil have. Jeg kunne meget ønske, at samtlige danske aktieselskaber fik en tilsvarende pligt til at fremlægge deres regnskaber med en tilsvarende gennemsynspligt.

Jeg skal så blot gentage, at vi for vort vedkommende meget gerne vil medvirke til gennemførelse af dette lovforslag, og jeg skal på mit partis vegne tilsige en hurtig, jeg understreger: en hurtig — og velvillig udvalgsbehandling.

Boligministeren (Helge Nielsen): Jeg vil gerne først takke hr. Svend Jakobsen for de positive bemærkninger og understrege hr. Svend Jakobsens udtalelser om vigtigheden af at få nedsat indskuddene og dermed gøre det muligt for folk med almindelige indkomster at komme ind i de boliger, hvor indtægtsgrænserne i dag forhindrer dem i at låne til indskuddet efter reglerne for det kommunale område.

Fru Clara Munck advarede lidt imod mine visioner, og det kan måske nok være rigtigt. Men jeg vil nu gerne alligevel beholde disse visioner, ikke bare for det, jeg ganske klart har betegnet som den kortsigtede løsning af boligproblemerne, men også — i samarbejde med de øvrige partier i folketinget — visionerne for de langsigtede løsninger.

Fru Clara Munck og flere andre ordførere var inde på spørgsmålet om landsbygge-

[Boligministeren.]

fondens svækkelse ved genudlejningsforhøjelsernes ophævelse. Jeg vil give hr. Henning Philipsen helt ret i, at det var en lidt ensidig og helt tilfældig styrkelse af landsbyggefonden. Det var i hvert fald helt tilfældigt, hvem der efter den lov, som VKR-partierne havde fået vedtaget, skulle styrke landsbyggefonden. Jeg vil også gerne klart bekræfte min indstilling om fremover at styrke landsbyggefonden, men på en socialt retfærdig måde, således at der er ensartethed i det, og jeg vil understrege det vigtige moment, hr. Henning Philipsen bragte ind, om de kommende indbetalinger fra de første lejere, som var med i opbygningen af det.

Fru Clara Munck og flere andre rejste spørgsmålet om obligationsmarkedet i forbindelse med den ordning, der her er tale om, og jeg blev direkte spurgt, hvor stort et beløb det drejede sig om. Jeg skal her erindre om, at lovforslaget om ændrede lånemuligheder var en fortsættelse af et ændringsforslag til den tidligere lov om rentesikring. Det oprindelige forslag gik på $5\frac{1}{2}$ pct., men vi forhøjede rentesikringen fra $5\frac{1}{2}$ til 6 pct., samtidig med at vi nedsatte innskuddet. Den virkning, denne ændring har givet, har været en direkte besparelse på statsbudgettet på ca. 10 mill. kr. det første år, fordoblet i det følgende år og med samme virkning fremover, så længe denne ordning nu eksisterer. Den direkte virkning på obligationsmarkedet er skønnet til en større obligationsudstedelse på mellem 45 og 50 mill. kr., beregnet efter det tidspunkt, da lovforslaget blev fremsat.

Jeg vil her pege på nogle af de problemer, der blev rejst i den forbindelse, og sige, at jeg er helt klar over, at det er et problem, at man på denne måde belaster kapitalmarkedet. Jeg har også tidligere rejst spørgsmålet om de meget lave, i mange tilfælde næsten ingen udbetalinger for parcelhuse. De belaster efter vor realkreditlov ganske vist ikke obligationsmarkedet, men i højere grad pantebrevsmarkedet, men derigennem det totale kapitalmarked, og det må jo være det afgørende. Også bevægeligheden i det private udlejningsbyggeri, hvor man kan nedsætte innskuddet, alt efter hvad markedet kan bære, spiller ind. Disse to forhold, parcelhusområdet og det private ud-

lejningsbyggeris bevægelighed, stiller ved deres konkurrence med de lovbundne indskud det sociale boligbyggeri i en dårligere position, end rimeligt er.

Til fru Clara Muncks bemærkninger om den 1. juli vil jeg lige føje — jeg tror, det var en forglemmelse — at det er den 1. juli 1971. Årstallet glemte fru Clara Munck. Jeg vil også sige, at der ved tidligere lov er stillet 50 mill. kr. til rådighed for innskudslån i den sociale boligmasse, og at disse innskudslån naturligvis skal gives til de byggerier, der i dag har udlejningsvanskeligheder. Her ved kan man efter nogenlunde samme principper ud fra en bedømmelse af det enkelte byggeri køre med den samme innskudspolitik, som loven giver mulighed for med hensyn til de byggerier, der sættes i gang efter juli 1971.

Til hr. Guldberg vil jeg sige, og det har jeg også givet udtryk for før, at kan man finde muligheder for en større opsparing, en større selvfinansiering gennem en styrkelse af landsbyggefonden, er jeg absolut interesseret i det.

Hr. Guldberg havde en række andre bemærkninger om de sociale boligselskabers struktur og muligheder. Jeg opfatter meget af det som udtryk for, at hr. Guldberg ikke helt er klar over, hvordan disse boligselskaber er opbygget, hvordan deres struktur og regler er. Det var i hvert fald udtalelsen om offentligheden i regnskaberne et klart bevis på. Jeg tror, det vil være rigtigt og gavnligt, om vi i boligudvalget ved lejlighed gennemgår hele denne problematik, således at man, når man kritiserer det, og det kan der måske være grund til, gør det på et sagligt grundlag og med det kendskab til strukturen og opbygningen, som gør det muligt på saglig og rigtig måde at tage stilling til problemerne. Jeg vil foreslå, at vi snarest muligt får lejlighed til en sådan drøftelse i boligudvalget.

Så var hr. Guldberg inde på cirkulæret om licitation og stillede sig meget usikker over for problemerne her. I en tidligere debat — jeg husker ikke, om det var hr. Guldberg eller en anden, der stillede mig over for dette spørgsmål — har jeg ganske klart svaret, at vi fra boligministeriets side for nærværende anser den form, at man ikke absolut behøver licitation, som den for boligbyggeriet billigste form. Men de erfa-

[Boligministeren.]

ringer, vi nu vil indhøste, og den kontrol, vi løbende vil holde med hele denne udvikling, vil naturligvis være afgørende for vor fremtidige indstilling til dette spørgsmål. Det er min og mit partis opfattelse, at gentagelsesprincippet i boligbyggeriet er meget væsentligt for en billigørelse af byggeriet.

Jeg kan også godt nævne, selv om det måske er lige i yderkanten af dette problem, at spørgsmålet om totalentreprise indgår i vore overvejelser om nye former for tilbudsgivning i boligbyggeriet, på samme måde som dette princip i meget stor udstrækning er indgået i erhvervsbyggeriet ved andre former for byggeri.

Må jeg sige til hr. Gunnar Jensen, at bestemmelserne om 90 eller 92 pct.s lånegrænse administreres sådan, at der mig bekendt ikke har været nogen, der har fået 90 pct., men at alle har fået 92 pct. Jeg havde selv fornøjelsen af være med i realkreditudvalget og i den diskussion, der var om disse bestemmelser. Det, der var frygt for dengang, var, at dette med de 90 og 92 pct. kunne misforstås sådan, at man, hvis man gik ned til 90 pct., kunne kræve, at beboerindskuddet skulle stige til 8 pct. og landsbyggefonden fastholdes på de 2 pct. Det spørgsmål, som blev stillet den daværende boligminister, hr. Hastrup, var, om han vil bekræfte, at „6 pct.“ betød „højst 6 pct.“ i beboerindskud. Det synes jeg er meget væsentligt at få med i denne sammenhæng.

Hr. Henning Philipsen har allerede redegjort for spørgsmålet om offentlighed med regnskaberne, og jeg vil pege på bestemmelserne om beboerdemokrati.

Må jeg sige generelt om de muligheder, der kan ligge for ændringer i realkreditforliget, at der, allerede umiddelbart efter at forliget var indgået, og endnu før loven trådte i kraft, har været indkaldt til møde i realkreditudvalget for drøftelse af visse ændringer, som man på daværende tidspunkt fra forskelligt politisk hold mente ville være relevante og nødvendige. Diskussionen siden hen er kørt videre, og spørgsmålet om genbelåning af ældre huse og om længere løbetid for lån til tilbygninger og ombygninger har været med inde i billedet. Der er altså en række andre problemer, som i øjeblikket er til behandling i kapitalmarkedsrådet, og som senere vil blive overført

til boligudvalget. Om de skal gå ind i denne lovgivning eller de fordrer ny lovgivning i næste samling, kan jeg ikke sige noget om.

Jeg håber trods de lidt pessimistiske bemærkninger fra VKR-partiernes side, at vi alligevel i udvalget kan få klaret nogle af de udestående problemer, og at vi kan enes om at skabe muligheder for fortsættelse af den lovgivning, således at man kan klare det problem at få nedsat indskuddet i den sociale boligmasse, hvilket alle jo indrømmer har været en meget stor hindring for udlejningen af de tomme lejligheder.

Svend Jakobsen: Jeg vil gerne sige to ting. Fru Clara Munck var bekymret over, at denne ændring ville medføre, at huslejen ville stige i det almennyttige byggeri. Det er da rigtigt, men det må ses i sammenhæng med, at indskuddet bliver mindre. Jeg håber, at alle, der er til stede her, er opmærksomme på det problem, der ligger i de store indskud, fordi man ikke kan skaffe dem, men må låne dem. Enten det sker ved lån i bank eller ved lån i kommuner, skal de betales tilbage i løbet af en ret kort periode, og det har voldt mange lejere i nybyggeriet ganske alvorlige problemer. Det er en af de ting, vi fjerner med denne ændring. Det får selvfølgelig så til gengæld den helt naturlige konsekvens, at lejen bliver lidt større.

Det andet, jeg skal sige, er, at det realkreditforlig, vi indgik i 1970, efter vor opfattelse ikke betyder, at man ikke har ret og også pligt til løbende at vurdere, om tiden er løbet fra dele af bestemmelserne, eller om enkelte bestemmelser i forliget ikke har haft de resultater, som var hensigten. Hvis noget sådant viser sig, må det være enhver regerings pligt at lægge forslag frem til drøftelse i tinget, og jeg forstår på boligministerens bemærkninger, at der er planer om at komme med ændringsforslag. Jeg kan på socialdemokratiets vegne sige, at vi er indstillet på en saglig drøftelse af de forslag, der måtte komme.

Clara Munck: Jeg må sige til hr. Svend Jakobsen, at hans understregning af, at lejen steg, selvfølgelig ikke kommer overraskende. Det havde jeg jo selv gjort opmærksom på. Men jeg kan ikke dele hans måde at tage spørgsmålet om lejeforhøjelser

[Clara Munk.]

på, idet det har været vort mål gennem selvfinansiering også i almennyttigt byggeri at bringe lejen ned på et sådant niveau, at den var til at betale, så vi ikke flere gange i hver folketingsssamling skal komme med nye støttelove, fordi vi må erkende, at de mennesker, vi bygger for, ikke kan bo i byggeriet, hvis ikke vi har en sådan støtte-lovgivning.

Derfor var der også en understregning fra ministerens side af, at jeg havde ret, når jeg talte om, at disse lån medfører større usikkerhed på obligationsmarkedet. Det kunne selvfølgelig lyde forholdsvis beroligende, at det kun drejede sig om 45-50 mill. kr. Men dér kommer vi igen i konflikt mellem ministerens understregning af kort-sigtede løsninger og vor undertregning af, at de samtidig må blive langsigtede. Denne ændring betyder nemlig selvfølgelig, at alt det almennyttige byggeri, der tilrettelægges, baseres på, at man går på lånemarkedet, og at man altså fremtidig både udbyder større midler, belaster kapitalmarkedet og som sagt fortsat forhøjer huslejen.

Så vil jeg kun lige sige, at om landsbyggefonden bebuder ministeren nu, at han skam også meget gerne vil styrke den. Så må man håbe, at det er med samme sigte, som vi havde, nemlig at skaffe penge ind i byggeriet. Men ministeren vil, siger han, gøre det på en socialt retfærdig måde. Det kan selvfølgelig blive spændende. Vi plejer at kunne læse i avisen, hvordan ministeren pønser på at få at vide, hvorledes han kan finde en mere socialt retfærdig måde.

Til hr. Henning Philipsen, der stemplede vor holdning til landsbyggefonden som tåbelig, vil jeg sige, at vi netop fandt, det var en socialt retfærdig måde at skaffe penge ind i landsbyggefonden på at sige til de lejere, der har den store fordel at kunne flytte ind i den gamle boligmasse: når I får en sådan lejlighed til en tredjedel eller en fjerdedel af, hvad I skulle betale i nybyggeri, må I betale et så beskedent beløb som de 25 pct. af grundlejen til landsbyggefonden

til fordel for de lejere, der flytter i nybyggeri. Det, vi opnåede ved denne ordning, der selvfølgelig kun ramte dem, der flyttede ind, men som ikke var tilfældig, fordi de kendte den i forvejen, var, at vi samtidig beskyttede de lejere, der boede i den gamle boligmasse og ikke har regnet med en lejeforhøjelse. Ikke mindst de mange ældre, der regner med at blive boende i deres vante omgivelser, og for hvem en pludselig husleje-forhøjelse kan være meget belastende, friholdt vi. Men vi fik midler i fonden, der virkelig var anvendelige, og som ville kunne komme nybyggeriet til gode.

Det fjernede man med et pennestrøg, og nu kan vi så håbe på, at man har evne til at skaffe andre penge ind, for jeg vil gerne understrege, som hr. Guldberg også gjorde, at alt det, vi lovgiver om her, kun kan være lapperier, så længe vi ikke har mod til at finde en sådan måde, at det sociale byggeri også kan opføres sådan, at det kan betales af dem, det bygges for.

Guldberg: Jeg vil gerne først takke boligministeren for tilsagnet om, at de regnskabsmæssige oplysninger, som jeg nævnte i mit første indlæg, kan stilles til rådighed under arbejdet i boligudvalget. Vi er fra venstres side interesserede i at have dem til rådighed i forbindelse med behandlingen af denne sag.

Jeg er ikke i tvivl om, at boligministeren har ret, når han både ved denne og andre lejligheder har sagt til mig, at der var meget, jeg ikke vidste om de sociale bolig-selskaber. Det føler jeg også, og derfor er der meget, jeg gerne vil vide.

Når jeg var inde på spørgsmålet om licitationerne, var det, fordi det helt fundamentale for at klare denne sag er byggepriserne. Det er ganske uanset alle mulige opstillinger og sammenligninger uomtvistelig rigtigt, at det nye sociale boligbyggeri er uforholdsmæssig og urimelig dyrt. Da jeg gerne vil vide noget mere, vil jeg gerne have lov at stille et spørgsmål til boligministeren her. Hvis ministeren ikke kan

[Guldberg.]

eller vil besvare det nu, kan vi jo gemme det. Men jeg vil da gerne nævne det her, fordi jeg mener, at det er helt afgørende for løsningen af boligspørgsmålet, at vi i folketinget, hvor vi hele tiden ser de økonomiske konsekvenser, også virkelig sætter os ind i, hvordan disse ting foregår. Kan det tænkes, vil jeg gerne spørge boligministeren, at i praksis kan en social boligbyggesag gennemføres på den måde, at en kommunalbestyrelse beslutter at sælge en grund til et socialt boligselskab, som medlemmer af kommunalbestyrelsen selv sidder i bestyrelsen for, og at dette sociale boligselskab derefter beslutter sig til at bebygge denne grund ved at give byggeriet underhånden og uden licitation til et foretagende, som de samme personer sidder i bestyrelsen for eller måske direkte har økonomisk interesse i? Kan en sådan procedure tænkes med den nuværende ordning?

Jeg vil gerne understrege, hvad hr. Henning Philipsen også var inde på, at jeg ikke mener, at man under alle omstændigheder og i et hvilket som helst forhold skal have licitation, uanset hvad det drejer sig om. Det er såmænd ikke det, jeg tænker på. Men det er ikke betryggende, hvis sådanne dispositioner kan foregå, og det er særlig ikke betryggende, hvis man kommer til det resultat, at dette byggeri er blevet endda uforholdsmæssig dyrt. Derfor vil jeg gerne spørge boligministeren, om en sådan fremgangsmåde er tænkelig.

Henning Philipsen: Jeg skal gøre nogle korte bemærkninger, i særdeleshed til fru Clara Munck.

Når fru Clara Munck nu siger, at det konservative folkepartis hensigt var at bringe lejen ned på et niveau, som almindelige mennesker kan betale, beder jeg om, at det konservative folkepartis repræsentant for én gangs skyld giver udtryk for, hvordan man vil gøre det, for i de sidste 25 år har man kun bevæget sig fra løsning til løsning, den ene dårligere end den anden, og de har kun haft én eneste virkning, nemlig at byggeriet er blevet dyrere.

Fru Clara Munck siger til mig, at jeg sagde, at den måde, man skaffede pengene til landsbyggefonden på ved at etablere genudlejningsforhøjelserne, var tåbelig. Jeg synes,

den er mere end tåbelig. Og når fru Clara Munck i samme åndedrag taler om, at det var en socialt retfærdig måde at skaffe pengene på, har jeg den diametralt modsatte opfattelse, for hvad var virkningen? Virkningen var, at f. eks. et ægtepar, hvis børn var fløjet fra reden, og som derfor gerne ville flytte ind i en mindre bolig i den samme afdeling i f. eks. en boligforening, kom til at give mere i husleje for den mindre lejlighed end for den store. Jeg spørger, om det er fru Clara Muncks karakteristik af social retfærdighed. Det er ikke det, vi andre forstår ved det.

Må jeg dernæst lige gøre en bemærkning til hr. Guldberg. Hr. Guldberg siger med eftertryk her, at de sociale selskaber bygger uforholdsmæssig dyrt. Nu synes jeg, hr. Guldberg bør komme ud af busken og sige: er det i kroner og øre, man bygger for dyrt, eller er det i forhold til, hvad man får for sine penge? Når vi har det svar, kan vi tage en realistisk diskussion og ikke et sekund før.

(Kort bemærkning).

Clara Munck: Må jeg sige til hr. Henning Philipsen, at når jeg taler om social retfærdighed i forbindelse med boligbyggeri og huslejelovgivning, er den sociale uretfærdighed i dag den, at den del af befolkningen, der må flytte ind i nybyggeriet, i kraft af den udvikling, der har været, betaler 3-4 gange så meget i leje som dem, der er heldige at kunne få en lejlighed i den gamle boligmasse. Det, jeg kalder for større social retfærdighed, er, at de, der i dag har det held at flytte ind i en gammel bolig, bliver gjort opmærksom på, at de må bidrage til landsbyggefonden for at hjælpe de lejere, der flytter ind i det dyreste byggeri.

Det andet retfærdige ved denne løsning lå i, at de mennesker, der flyttede ind i den gamle boligmasse, på forhånd fik at vide, at lejen ville blive af den og den højde. Det sidste punkt, der var retfærdigt, var, at de mennesker, der boede dér uden at foretage flytninger, og som ikke var skyld i det fastlåste huslejeniveau fra 1939, ikke blev udsat for økonomiske rystelser, de ikke kunne have forberedt sig på. Men langs ad vejen ville vi med den ombytning, der er i den gamle boligmasse, have tilført landsbygge-

[Clara Munck.]

fonden midler, der virkelig kunne have betydning for nybyggeriet.

Boligministeren (Helge Nielsen): Må jeg sige til fru Clara Munck vedrørende bemærkningerne om kortsigtede og langsigtede virkninger, at det er rigtigt, at det, vi allerede har vedtaget, og det, vi vil vedtage, selv om det hører til den kortsigtede boligløsning netop i en sektor som boligbyggeriets, vil få virkninger i nogle år ud i fremtiden. Jeg vil lige takke for, at fru Clara Munck ikke i dag gentog opregningen til 1985, som man gjorde, da man sagde, at rentesikringen i løbet af de få år til 1985 ville komme op på 1 milliard kr. Det er jo helt afhængigt af, hvor stort et byggeri vi vil have i den periode, og hvilke ændringer vi vil lave hen ad vejen, om disse tal holder. Det er rigtigt, at en almindelig opsummering af tallene naturligvis vil give meget store summer, men jeg går ud fra, at der er nogenlunde enighed om i dette ting at arbejde videre med langsigtede og ændrede løsninger af vor boligpolitik.

Så er der mine bemærkninger om en socialt retfærdig måde kontra fru Clara Muncks bemærkninger om, at det var socialt retfærdigt, at man lavede disse genudlejningsforhøjelser i den ældre boligmasse. Jeg kan ikke se, at det er socialt retfærdigt, at det er de mennesker, der flytter, der skal være med til at finansiere det, medens de, der bliver boende, ikke deltager. For mig at se er det en forskelsbehandling, som absolut havde social slagside, og som på længere sigt ville have haft meget uheldige virkninger i byggeriet.

Jeg ville egentlig godt anholde den stærke tone, hr. Guldberg brugte, da han konstaterede uden at have nogen baggrund for det, at det sociale byggeri er urimelig mere dyrt end privat byggeri. Det var jo det, der lå i det. Jeg vil give så meget medhold, at byggeriet i dag er urimelig dyrt, uanset om det er privat eller socialt. Men der er for mig at se ikke ført noget bevis i marken på nuværende tidspunkt for, at det sociale byggeri er dyrere, og at rentefordelen for det sociale byggeri ikke er kommet lejerne til gode i form af den fastsatte omkostningsbestemte leje i forhold til lejen i privat byg-

geri af samme standard. Vi har sat undersøgelsen i gang for at få tallene på bordet. De undersøgelser, der er foretaget indtil dette øjeblik, og som blev foretaget af den tidligere regering, hvor hr. Guldberg jo selv var medlem af økonomiudvalget, og som boligminister Hastrup oversendte til os i boligudvalget, beviste ganske klart, at der var den forskel, som rentesikringen udgjorde, og at det sociale byggeri var det billigere, sådan som vi kunne vente. Om den kommende undersøgelses resultat kan jeg naturligvis ikke sige noget, men jeg synes, at bemærkningen fra VKRs side både nu og i forbindelse med de lovforslag, vi vedtog før påske, var meget stærke vendinger om noget, man ikke havde nogen sikkerhed for.

Så stiller hr. Guldberg det eksempel op, at den ene køber jorden og sælger til den anden og den tredje bygger og der er et vist sammenfald af personer i alle tre led. Han spørger, om dette kan godkendes, om det er rigtigt, at det er sådan. Jeg kender ikke eksemplet og kan derfor ikke svare på det. Jeg vil sige to ting til det her, og så vil jeg godt vende tilbage til det i boligudvalget: for det første har vi en tvungen kommunal repræsentation i vore boligselskaber, så dette sammenfald er altså en naturlig ting. Det er den kontrolinstans, som vi selv har sat ind ved lovgivning. Dernæst skal det vel siges som det væsentligste argument, at både grundpriserne og priserne på det enkelte byggeri bliver gennemgået og kontrolleret i enkeltheder i boligministeriet. Det sker under denne regering, som det skete under tidligere regeringer, og er et led i boligministeriets kontrolvirksomhed. Det er ikke alle priser, vi godkender i boligministeriet; vi har sager, som vi sender folk hjem med igen og beder dem om at komme med andre og billigere tilbud. Men jeg vil meget gerne se på det eksempel, som hr. Guldberg nævnte, når vi kommer til udvalgsarbejdet.

Første næstformand (Grete Hækkerup): Inden vi går videre, vil jeg gerne gøre medlemmerne opmærksom på, at vort møde overværes af en delegation fra Sovjetunionens øverste sovjet, der aflægger officielt besøg i Danmark som folketingets gæster.

Jeg byder vore gæster hjertelig velkom-

[Første næstformand.]

men og udtaler håbet om, at de må få godt udbytte af besøget i vort land. Velkommen!

(Medlemmerne påhørte stående 1. næstformands udtalelse).

(Kort bemærkning).

Guldberg: Det bliver nok to korte bemærkninger:

Boligministeren tog i sit svar til mig diskussionen om, hvad der er dyrest, det private eller det sociale, op. Jeg er sikkert ikke enig med boligministeren om det, men det var ikke den diskussion, jeg rejste. Jeg sagde, at det var for dyrt, og det mener jeg det er. Det er rekorddyrt.

Boligministeren syntes, det var vanskeligt at svare på mit spørgsmål uden at kende eksemplet. Mit spørgsmål gik ikke på et eksempel. Mit spørgsmål var, om den ordning, vi i øjeblikket har, hvorefter man kan benytte sig af at give arbejderne videre underhånden uden licitationer, i praksis kunne medføre, at det gik til på den måde, jeg beskrev, og dermed selvfølgelig også, om man ville godkende det. Det var ikke et eksempel. Det kan godt være, der findes eksempler, dem kan vi selvfølgelig lede efter. Men jeg var sådan set ikke på jagt efter et eller andet; jeg ønskede bare at få konstateret, om det kan lade sig gøre.

Med hensyn til spørgsmålet om omkostningerne i det sociale byggeri vil jeg gerne sige, at vi her ser et klart eksempel på noget, man har mødt også på andre områder. I det øjeblik man for det sociale byggeri gennem rentesikringsordningen gør det muligt at finansiere anskaffelser, anlæg og hvad det nu kan være, der går ind i byggeriet, til det halve af, hvad der skal betales for alt andet, sker der i praksis desværre det, at så meget som muligt trækkes ind under denne finansiering, og så er det, man kommer op på de kolossale anlægssummer. Her vil jeg da gerne give et konkret eksempel: når man ser sociale lejligheder, der af størrelse ikke kan være egnet til mere end en familie bestående af to voksne og et barn, og konstaterer, at man for det første har køkkener, der kan bruges til store familier, og for det andet har fået plads til at sætte ind i køkkenet ikke mindre end 2 hele køleskabe og 2 hele fryseskabe, så kan man jo godt spørge, om

ikke den eneste grund til, at noget sådant overhovedet sker, er, at det formentlig er den eneste måde her i landet, hvorpå man kan købe køleskabe til en rente, der er sikret af staten til det halve af markedsrenten. Det er en advarsel mod at gå videre.

(Kort bemærkning).

Henning Philipsen: Når fru Clara Munck fremstiller det på den måde, at der i ældre almennyttigt byggeri skulle betales en husleje, der var så lav, at den efter fru Clara Muncks opfattelse måske næsten var uanstændig, er den opfattelse udtryk for simpelt hen ukendskab til de virkelige forhold. For hvad er sagen i det ældre almennyttige byggeri? Sagen er den enkle, at på baggrund af lovbestemmelser om indbetaling til dispositionsfond og mange, mange andre ting betaler man groft sagt det dobbelte i husleje i det ældre almennyttige byggeri end nødvendigt for at betale de nødvendige driftsomkostninger og renter og afdrag på disse ejendomme. Det er situationen, og det kan fru Clara Munck få konstateret ved at komme og spørge mig.

Endelig må man da stille et spørgsmål mere, og det er: hvornår har det været sådan, at nye boliger har været billigere end ældre? Man vil aldrig opnå den situation nogen sinde, og sådan har det aldrig været. Det har aldrig været sådan, at ældre boliger ikke var billigere end nye. Det er der ikke noget unaturligt i, det er en ganske naturlig situation efter min opfattelse. Det kan godt være, tiden står stille for et enkelt medlem af folketinget, men den har i hvert fald ikke gjort det for samfundet. Der er sket en udvikling hele tiden. Det var den, man burde have taget højde for, når man vil diskutere disse ting.

Må jeg sige til hr. Guldberg, at hr. Guldberg skal betænke, når han taler om 2 køleskabe og 2 fryseskabe, at der er noget, der hedder en landsbyggevedtægt, som siger, at man skal have et velventileret madskab, som det hedder. Men jeg har set flere eksempler på, at det er dyrere at få sat et velventileret madskab ind i en bolig, end det er at købe et køleskab. Så det er god og sund og fornuftig økonomi at sætte en ting ind, som er billigere og hermed også giver en lavere husleje.

Boligministeren (Helge Nielsen): Må jeg først spørge, hvad hr. Guldberg så mente med i første omgang at sige, at den omkostningsbestemte leje er blevet den dyreste, hvis der ikke deri lå en påstand om, at det sociale byggeri var dyrere end det private? Jeg vil godt bede om et svar på det.

Med hensyn til debatten om 2 køleskabe og 2 frysebokse og andre af de problemer, som hr. Guldberg denne gang og tidligere har været inde på, vil jeg henholde mig til, hvad jeg tidligere har givet udtryk for: umiddelbart efter min tiltrædelse som boligminister nedsatte jeg i ministeriet et udvalg bestående af embedsmænd under ledelse af afdelingschef Poulsen og med de sociale boligselskaber som repræsentanter for at se på, om man var gået længere med disse ting, end man nødvendigvis burde gå, og længere end økonomien, både samfundets og den enkeltes, kunne holde til. Det havde måske været bedre, om hr. Guldberg i sin tid i økonomiudvalget i den forrige regering havde været med til at tage et sådant initiativ i stedet for at bebrejde mig det, der er sket, på nuværende tidspunkt.

(Kort bemærkning).

Guldberg: Mit svar til boligministeren er meget enkelt. Jeg er ikke i tvivl om, at når man foretager analyser af byggeomkostninger i privat byggeri og i socialt byggeri, kan man på en række punkter finde ud af, at de stort set må betale den samme pris for de samme ting. Det var derfor heller ikke det, jeg beskæftigede mig med. Men jeg vil alligevel hævde, at resultatet nu er, at det, jeg kalder det omkostningsbestemte byggeri, sætter rekord, og forskellen kan i og for sig udmærket illustreres med køleskabene. Jeg er såmænd overbevist om, at man stort set betaler samme pris for køleskabene, men der er altså nogle, der køber to, og andre, der kun køber ét.

Boligministeren (Helge Nielsen): Måtte jeg forstå hr. Guldbergs sidste indlæg sådan, at hr. Guldberg frafaldt påstanden om, at det sociale boligbyggeri er dyrere end det private i dag?

(Kort bemærkning).

Guldberg: Nej!

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup): Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til boligudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Forespørgsel til boligministeren af Svend Haugaard, Dagmar Andreasen, Gunner Baringsgaard, Erik Hansen, Skovmand og Stinus:

„Hvilken målsætning har regeringen for lands- og egnsplanlægningen, og hvordan indgår hensynet til specielt miljøforhold og landsbysamfundets fortsatte eksistensmuligheder i denne målsætning?“

Ordføreren for forespørgerne (Svend Haugaard): Der er flere årsager til, at så mange landsbyer er i vanskeligheder. Nogle af årsagerne kan man næppe gøre noget ved; andre årsager kan man gribe ind over for. Blandt dem, man næppe kan gøre noget ved, er afvandringen fra landbruget, afvandringen fra landhåndværk, fra købmændsforretninger og brugsforeninger og landcentraler og mejerier og stationer, der nedlægges, osv. osv. Men når disse erhverv vandrer bort eller delvis vandrer bort, går det ud over indtjeningen, og der bliver en meget dårlig byrdefordeling mellem kommunerne.

En anden årsag kan man nok gribe mere ind over for, og det er den, at sundhedsmyndighederne, så snart landbrugere forlader deres huse eller blot skifter erhverv, statuerer en række nye regler. Vand, der før var brugbart til landbrugere, er ikke brugbart til de samme mennesker, når de har skiftet erhverv. Men det ser ud til, at det går an, hvis det kun er en feriebolig; så er det knap så farligt. Sivebrønde har man meget skrappe bestemmelser om. Man må ikke engang gå ind over naboens mark, selv om naboen er gået med til det. Kredslegen har i gentagne tilfælde tinglyst forbud imod at bruge boliger til menneskebolig.